

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Георги Андреев Юручев

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” – Филиал Смолян, член на научното жури за защита на докторска дисертация определено и записано в заповед № 2307 от 08.09.2015г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград

Относно: Дисертационен труд на тема: „*УЕБ-БАЗИРАНО КАРИЕРНО ОБРАЗОВАНИЕ В ТЕХНОЛОГИЧНОТО ОБУЧЕНИЕ*”, разработен от Емилия Павлова Тошева – докторант в задочна форма на обучение от професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма Методика на обучението по техника и технологии.

Научен ръководител е доц. д-р Димитър Искрев.

Подготовка на докторантката е осъществена в катедра „Технологично обучение и професионално образование” при факултета по педагогика към ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград. На основание чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3 от Правилника за приложение на ЗРАСРБ, чл. 4, ал. 3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски” и решение на ФС на Факултета по педагогика /Протокол № 45 с дата 02.09.2015 г./ във връзка с провеждане на защитата на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по научна специалност Методика на обучението по техника и технологии, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., област на висшето образование 1. Педагогически науки.

Във връзка с процедурата за защита на дисертационния труд на Емилия Павлова Тошева изграждам своето становище въз основа на предоставените ми в електронен вариант и на книжен носител проучени и анализирани материали.

1. Описание на материалите

Дисертационният труд, написан на книжен носител, е в общ обем от 219 страници. Така представен и оформен напълно отговаря на изискванията за изготвяне на докторантури, с цел получаване на образователната и научна степен „Доктор”.

Обследваните, цитирани в текста и описани в библиография научни изследвания и нормативни материали по темата на дисертацията са общо 117, от които 64 – на кирилица и 53 на латиница.

Направеният задълбочен анализ на резултатите от досегашните научни изследвания съдържа достатъчен по обем информационен материал, който отразява изчерпателно теоретичния и експериментален опит по темата и показват, че докторантката е навлязла дълбоко в проблема, запозната е с актуалното му състояние, което позволява да го доразвие в необходимата за целите на дисертацията степен.

Дисертационния труд е построен по общоприетия за този вид научни трудове модел. Структурно е изграден от увод, три глави, заключение със съдържащи се в него изводи, списък на научните публикации и нормативни документи по темата.

За пояснения към основния текст са представени 10 самостоятелно обособени приложения, разположени от стр. 187 – до стр. 219 на дисертацията.

Представеният автореферат е от 30 страници на книжен носител и коректно отра-

заява основните моменти на дисертационния труд. Съответства по форма и по съдържание на изискванията. В него са посочени общо осем публикации по темата на дисертационния труд, от които шест са самостоятелно написани и две в съавторство. Съдържат в себе си отделни части на дисертационния труд и са публично обявени, чрез докладване на национални и международни научни конференции и форуми.

Считам, че в ограничения обем в него се представя най-съществената част от дисертационния труд, което позволява да се преценят актуалността, проблемите, предложените решения и получените резултати

2. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Актуалност на тематичната област и отношението на докторанта към нея. Докторантката Емилия Павлова Тошева е работила по проблем, тясно свързан със съвременното образование – иновативни педагогически модели, основани на сложни информационни взаимодействия между ученици, учители и средствата на информационните и комуникационни технологии в областта на кариерното ориентиране и образование.

На основание на целенасочен и цялостен анализ на редица авторови постановки Тошева определя базисни теоретични положения, върху които изгражда ангажираща научно-изследователска програма. Заявеното намерение да се изследва и изведе дискусия върху тази проблематика се основава на обстоятелството, че през последните десетилетия ролята на електронните медии и комуникационните средства нараства извънредно много не само в училище, но и в различни сфери на производството и културния живот. От друга страна, насочването на вниманието към различните аспекти на приложение, разкриват интересни явления и закономерности, тясно свързани с кариерното образование, конкретизирано в определен етап от технологично обучение.

Известен факт е, че педагогическата наука, както и педагогическата дейност, се намират в криза, което означава, че съществуват редица въпросителни. Такова е мнението на много компетентни специалисти, такава е оценката и на широката общественост. За това свидетелстват ниската обща резултативност на голям брой изследвания по теория и методика на обучението, еkleктическият техен характер, също така повърхностният характер и хаотичността на повечето внедрявани иновации в образователния процес. Главното е, че почти всички признават и обективно фиксират пониженото равнище на подготовка. Това обстоятелство се дължи на заниженото внимание на държавата и на обществото към учителската професия и образованието като цяло.

Анализът на редица научни публикации, свързани с ефективността на технологичното обучение изграждат идеята на докторантката по успешен начин свързана с необходимостта да се интегрират съвременните информационни и комуникационни технологии в предвид потенциала им в областта на това обучение и кариерното образование. Според докторантката Емилия Тошева използването на съвременните електронни технологии в обучението е основа за модернизация на образователната система. Интересът към тази проблематика определя и посоката на изследователските търсения, концептуално обединени около следното съдържание:

- Теоретичен анализ на съвременното състояние на кариерното образование. Уeb-базирано и технологично обучение;

- Технология на уеб-базирано кариерно образование;
- Ресурси на уеб-базирано кариерно образование в технологичното обучение;

Темата на дисертацията е дисертабилна, актуална и може да се очаква, че нейната значимост ще допринесе за обогатяване на научно-методическата практика както в научно, така и в научно-приложно отношение. Тя кореспондира както с образователната политика на Европейския съюз и националната образователна политика, така и със съвременното развитие на дидактическата наука и в частност на методиката на обучението в културно-образователната област Бит и технологии. Проблемът е нов и малко изследван в българската педагогическа наука. Докторантката демонстрира добър усет към иновативното като избира проблем, който има своите детерминанти в технологичните характеристики на съвременното общество.

Обектът, предметът, целта и задачите на изследването са подходящо подбрани, правилно структурирани и достатъчно добре аргументирани. Те се представят мотивирано и детайлно. Според докторантката образователната среда на технологичното обучение предоставя възможности за интегриране на познания за кариерата и кариерното развитие чрез уеб-базирани ресурси.

Познаване на проблемната област. Авторката проучва, анализира и синтезира идеи от много и различни видни специалисти – педагози, психолози, методици, с цел да извлече същността на основните категории, заложи в дисертацията, и да направи необходимите терминологични уточнения. Това означава, че добре се познава изследваният проблем – възможностите за интегриране на знания за кариерата от една страна и нови уеб-базирани технологии от друга.

Смятам, че теоретичната част на дисертацията е представена компетентно и изчерпателно. Характеризира се с широк обхват на тематиката, обстойно изучаване и вътрешно осмисляне степента на разработеност на темата от други изследователи.

Методическите идеи са фокусирани на теоретично и емпирично равнище, а технологията на работа тук е многостранно обмислена и детайлизирана. Направен е целенасочен подбор на рационалните подходи и емпирично проверени процедури, като са очертани критериите и насочващите препоръки относно практиката за приложение на уеб-базираните ресурси за кариерното образование в технологичното обучение.

Оценка на методика на изследването. Емпиричното изследване е разгърнато с обособени самостоятелни етапи, времево ситуирани в три години – от 2011 г. до 2014 г. включително. В изследването участват 106 лица, групирани в три основни групи – ученици 46, студенти 30 и учители 30. Процедурата по изследването включва инструментариум от два уеб-базирани ресурса – технологичното обучение и кариерно образование и Е-портфолио за кариерно развитие на ученика, разработени и оценени в Интернет. Математическо-статистическият анализ на резултатите от проведеното изследване се осъществява с надежден статистически пакет – модификация за компютърно приложение.

В съдържателния анализ на данните от изследването се включват анализ на честотните разпределения и числови характеристики, вариационен и корелационен анализ. Извършено е класифициране и обобщено представяне на данните чрез визуализация в табличен, графичен и аналитичен вид. Заключение е, че резултатите, получени в експерименталните процедури са статистически интерпретирани, надеждно анализирани и

представени с висока степен на онагледяване, което е предпоставка за достоверността на направените заключения и изводи.

Съдържанието на дисертационния труд отговаря на очакванията, произтичащи от темата. Изследването е значимо и съществено – резултат на продължителната и задълбочена професионална учителска дейност на докторантката.

Приносни моменти на дисертационния труд. Отразеното в дисертационния труд на Емилия Тошева е ценно както за методическата наука, така и за учителската практиката. Приносите в дисертацията имат научно-приложен характер. Така формулирани те отговарят на реално извършената изследователска работа, отразяват основните ѝ научни постижения. Приемам претенциите на авторката относно формулираната и представена в автореферата справка за приносите на дисертационния труд в теоретичен и практико-приложен аспект.

На първо място като приносен характер на теоретично равнище намирам осъщественият задълбочен и обстоен анализ на съвременните тенденции в развитието на кариерното образование, на технологичното и уеб-базираното обучение.

Като най-значим принос на емпирично равнище оценявам разработения, теоретично базиран и апробиран инструмент за диагностика на педагогическа и техническа целесъобразност относно приложението на уеб-базирани ресурси за обучение. Успешното им прилагане в реалното обучение е доказателство както за възможностите на педагогическия дизайн, така и на информационните технологии за създаване на качествена образователна среда.

Бележки и препоръки. Имам няколко бележки и препоръки относно дисертационния труд:

- Научната прецизност изисква цитиранията в текста и оформлението на публикацииите в библиографската справка да се унифицират съобразно изискванията за подобен вид изследвания;
- Сполучливото мотивиране на хипотезата, както и целият доказателствен материал от експеримента, дават основание да се предложи преустройство на хипотезата от стр. 133 с включване на закономерно изведените нови позитивни тенденции на основание на експерименталната програма;
- Добре би било, ако процентните съотношения на данни и резултати се представят в кръгови диаграми, а стабилността на визуализацията премине през възможностите на компютъра за онагледяване чрез стереограми;
- Ако на този етап докторантката, повече търси отговор на въпроса какво се интегрира от целия набор на мултимедийните технологии за целите на кариерното образование, то в бъдеще насочеността в пъти трябва да бъде към отговор на въпроса как те се интегрират в образователната среда.

3. Заключение и предложение

Представените ми материали за изготвяне на становище отговарят по обем и качество на изискванията за докторска дисертация. Експерименталната защита на изложените идеи и постановки е прецизна и убедителна, а направените изводи – релевантни и произтичащи от изложението. Демонстрирана е научна информираност, умение за

ориентировка, последователно обсъждане и целенасочено извеждане на основни постановки, необходими за адекватна организация на експерименталното изследване. Смятам, че получените в дисертационния труд резултати са добра основа за бъдещи изследвания.

Имайки предвид изложеното по-горе в становището и направените констатации, оценявам работата в дисертацията за извършена на високо професионално равнище и предлагам на уважаемото научно жури да гласува за присъждане на образователната и научна степен доктор на Емилия Павлова Тошева – докторант в задочна форма на обучение.

Смолян 29.10. 2015 г.

Съставител: доц. д-р Г. Юручев

